

Píše Václav Maidl

(E*forum, 17. 03. 2021)

Přestože jsem ze sedmi německojazyčných vydání *Severinovy cesty do temnot*, která vyšla v posledním desetiletí a která jsem zaregistroval na internetu, držel v roce pouze dvě (recenzovaný svazek a vydání nakladatelství Edition Atelier z roku 2015, připravené Thomase Ballhausenem), mohu myslím hned na úvod prohlásit, že vydání této knihy v nakladatelství Vitalis převyšuje ostatní jak svou úpravou, tak doprovodnými texty pečlivých vydavatelů **Julie Hadwiger** a **Di(e)rka O. Hoffmanna**. Jestliže některým nakladatelstvím šlo patrně jen o pouhé vytištění textu (v Holzingerově berlínské Createspare Independent Publishing Plattform je vydání stěsnáno na 68 stran a Kindle Edition v Good Press Verlag obsahuje 77 stránek), v pražském vydání tvoří jen doprovodné texty a ilustrace 90 stran z celkových 200. Velikost stránky není pochopitelně exaktním měřítkem, její sazba může být zvolena v různém řádkování a v různé velikosti písma, udané proporce nicméně vypovídají o snaze vydavatelů i nakladatele připomenout **Leppina** jako autora i člověka, načrtnout kontexty doby, ve které žil, upozornit na literární souvislosti i topografii Prahy zmizelé, leč v Leppinově románu svým způsobem zachycené (i když se samozřejmě nejedná o průvodce tehdejší Prahou). Zhodnoceno třemi slovy: důkladně odvedená práce (Di/e/rk O. Hoffmann ostatně zasvětil zkoumání Leppinova díla půlstoletí života).

Také Thomas Ballhausen doprovodil své vydání závěrečnou poznámkou, z níž je patrná informovanost o autorovi a o jeho propojení s dalšími pražskými autory (rovněž i on cituje z básně Otto Picka *Paul Leppin*, na rozdíl od kompletního textu otištěného ve vydání Vitalisu se spokojuje pro ilustraci s prvním čtyřverším). Jinak se v ní však soustřeďuje především na interpretaci Severinovy postavy, pro jejíž východisko mu slouží konstatování shodného napětí, které autor i jeho postava prožívají mezi všedním dnem tráveným monotónní kancelářskou prací a vírem nočního života. (Ovšem podobné napětí mezi civilní občanskou existencí vyplněnou zaměstnáním a volným časem věnovaným vlastní tvorbě nalezneme u mnoha, ne-li většiny autorů - připomeňme ilustrativní příklad Kafkův, z jeho českých starších současníků Petra Bezruče, z pozdějších Jaroslava Havlíčka, a to z české literární plejády vynechávám celou řadu učitelů na čele s Jiráskem a Sládkem a jen připomenu, že jejich duchody, stejně jako takového Klostermanna nebo Heyduka plynuly z odučených let, nikoli z literárních děl.) Z celé poznámky ke knize, která v roce 2015 uváděla do života edici *Bibliothek der Nacht* jako její první svazek, je zřejmé, že Ballhausen vybírá aspekty, jež podtrhují název edice v onom ambivalentním smyslu slova obsaženém již v názvu *Severinova cesta do temnot*. Proto také sice letmá, ale nezbytná zmínka o „obrazivém jazyce“, sloužícím k zachycení atmosféry města a jeho nálad, především těch nočních

a temných.

V doprovodných textech *Severinovy cesty do temnot* vydané v nakladatelství Vitalis si rozšíří své obzory jak běžný čtenář, tak odborně zaměřené publikum. Součástí výtvarného plánu je využití původních ilustrací Richarda Teschnera na přebalu a frontispisu, stejně jako otisk titulní a úvodní stránky z vydání v roce 1914, umístěný po skončení textu románu. To vše jako by připravovalo prostor pro ediční poznámku upozorňující mj. na drobné textové zásahy (odstranění překlepů, doplnění přehlásek). Následují dva stěžejní oddíly, z nichž jeden se zabývá dobou, vznikem díla a jeho působením a druhý postupuje Prahou s topografickými vysvětlivkami podle jednotlivých zmínek v textu a s bohatou dobovou fotografickou dokumentací. Raritním textem je pak vzpomínka Huga Rokyty na osobní setkání s Leppinem při jeho autorském večeru v květnu 1938. Seznam literatury se člení na soupis dobových recenzí Leppinova románu, výčet jeho samostatných vydání včetně překladů (do roku 2015) a na výběrový přehled leppinovské sekundární literatury a seznam Leppinových děl vydaných ve Vitalisu. Nechybí ani údaje o obrazových publikacích s uvedením zdroje.

Tato deskripce může připadat zbytečně detailní, unavující a nudná – chtěl jsem však ukázat, jak jsou na dnešním zahlceném knižním trhu (viz úvod) takto svědomitě připravené edice vzácné. Stojí za nimi zkušenost a vědomosti editorů. Zvolený přístup není náhoda, obdobný uplatnil editorský tým (jehož součástí byli také J. Hadwiger a D. O. Hoffmann) již v roce 2007 při vydání Leppinova románu *Hüter der Freude* (česky zatím nevyšlo, na wikipedii název přeložen jako *Strážci rozkoše*). Také tehdy román doprovázely texty přibližující autora, dobu a dílo a text vysvětlující pražské „kulisy“ topografické, ve kterých se děj románu odehrává, i lexikální (možná by takovýto malý slovníček nezaškodil ani u *Severinovy cesty do temnot*) a poté následovaly přehled použité sekundární literatury a soupis vyobrazení. Pro zdůraznění kvalifikace obou editorů se sluší ještě připomenout jejich účast na vydávání Leppinových spisů, které bohužel zatím zůstaly nakročeny u prvního svazku (2007).

Existuje více důvodů, proč se vrátit ke knize staré více jak sto let a znovu ji vydat (přičemž k druhému vydání došlo v r. 1988 a třetí vydání realizovalo nakladatelství Vitalis v r. 1998). Některé z nich se uvádějí na s. 135: pro (německy mluvící) návštěvníky Prahy, pro milovníky hrůzostrašných historek (k čemuž by snad měl svádět podtitul *Pražský strašidelný román*), pro čtenáře fantastické a bizarní literatury. Pro autory komentáře jsou však uvedené důvody spíše pragmatické a litují, že pod nimi zaniká literární kvalita románu, Leppinova schopnost vystižení nálad staré a zanikající Prahy „mimořádně intenzivním jazykem a ve vybroušených prstokladech“, jak ji charakterizoval Karl-Markus Gauß v recenzi druhého vydání. A vidím ještě něco, co by dnešní čtenář mohl s překvapením zjistit: Základní psychický půdorys Severina, mladého muže, znuděného běžným životem a hledajícího jeho smysl v zážitcích nevšedních, nemusí být zase až tak daleko od těch současných dvacátníků a třicátníků, kteří jsou materiálně zajištěni a přemýšlejí, co se životem dál...

Při přípravě tohoto echa mne překvapila jedna věc. Paul Leppin bývá společně s Camillem Hoffmannem uváděn jako zářný příklad spolupráce českých a německých autorů v Praze, a to zejména kvůli svým recenzím pro *Moderní revue* a pro *Die Gesellschaft*, jeho citační index v publikaci *Praha - Prag 1900-1945. Literaturstadt zweier Sprachen* se umísťuje před Rilkem a Werflem a z literátů ho zde předstihují pouze Franz Kafka a Max Brod. Když však zapátráme po českých překladech z Leppinova díla a pomineme publikované překlady ukázek jeho poezie od Pavla Eisnera, s prvním českým překladem *Severinovy cesty do temnot* se setkáme až v roce 1986 coby s bibliofilii (a to ještě jen díky iniciativě překladatele Jaroslava Achaba Haidlera). O Leppinovi se při tom i přes propast času vědělo - vlastní český leppinovský boom nastal hned v první polovině devadesátých let, kdy v novém překladu vyšla jak *Severinova cesta do temnot* (1992), tak román *Daniel Ježíš* (1993) a kromě toho několik příspěvků časopisecky. Jeho dílo bylo přitom Čechy uznáváno už za jeho života - dokladem budiž oficiální blahopřání prezidentské kanceláře k jeho padesátinám. Proč však o Leppinovu tvorbu neprojevíli překladatelsky zájem jeho soudobí čeští literární kolegové? Ve své jazykové situaci mohli sice jeho knihy číst bez potíží v němčině, proč však neměli potřebu seznámit s tímto zajímavým autorem i své české čtenáře? Byla témata příliš exkluzivní? Nehodilo se Leppinovo podání Prahy, které by mohlo kolidovat s představou Čechů o „matičce Praze“? Radikální proměna doby (první světová válka, rozpad mocnárství, vznik vlastního státu /z hlediska Čechů/), jejíž naprosto nové zkušenosti výpověď románu překryly? Nějaké pozdější osobní neshody s bývalými českými kolegy? Cítím, jak vědomostně tápu, a prosím povolanější o odpověď.

Paul Leppin: *Severins Gang in die Finsternis. Ein Prager Gespensterroman.*
Herausgegeben von Julia Hadwiger und Dirk [sic!] O. Hoffmann. Mit Erinnerungen von Hugo Rokyta. Prag: Vitalis, 2018, 200 s.

www.ipsl.cz